

* **Zakon o volilni dolžnosti na Kranjskem** — potrjen. Cesar je potrdil zakon, ki ga je sklenil kranjski deželni zbor, da se mora vsak volilec udeležiti volitev v državni in deželni zbor. Izjema je le kurija veleposestnikov pri volitvah v dež. zbor.

* **V Gorici** se pri nadomestni državnozborni volitvi slovenski klerikali volili laško-liberalnega kandidata Usaja. V komisijah je na vseh treh krajih sedel poleg laških liberalcev po eden slovenski klerikalec.

* **Za nezakonske otroke.** Važno razsodbo za oskrbo mladine je izreklo nedavno najvišje sodišče. Priznalo je vodstvom najdeniščnic pravico v imenu svojih varovancev tožiti na priznanje očetovstva in plačevanje alimentacij.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Učiteljski III. letnika v Ljubljani 22-56 K, g. Jos. Čelofiga, postajenačelnik v Dobropoljah 5 K, namesto venca na grob učitelju Mateju Peterlinu, tov. Angela Troštova in tov. Julij Slapšak iz Vodice, 4 K; tov. dr. Tomo Romih in tov. M. Hočevnar iz Krškega, 4 K; tov. Bajc, Modic, Mazi, Martinčič in Modic, vsi iz Igavasi pri Ložu, 10 K; tov. Anton Germek iz Komende, 8 K; Jakobina iz Ljubljane, 2 K; skupaj 55-56 K; zadnjič izkazanih 683 K; doslej darovanih 738-56 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

Bogate upravne dijete, nadučiteljske službe in druge velike postranske zasluge očita urednik Terseglav v „Slovenec“ učiteljem, ki vodijo učiteljsko tiskarno. Na te očitke odgovarjamo „Slovenec“ uredniku, da sodelujejo pri vodstvu Učiteljske tiskarne štirje nadučitelji in nihče nima upravnih dijet, ampak vsi štirje delujejo brez plač. Ne-resničen je tudi očitek „o velikih postranskih zasluhkih“, ker imajo vsi štirje nadučitelji s šolo več ko dovolj plače in jim je vsled tega nemogoče pehati se postranskimi zasluhki. Nadučiteljske službe pa tudi pri nas ne neso toliko, da bi bilo vredno omenjati te dohodke. Zapomnite si g. Terseglav to-le: učiteljsvo iz naprednega tabora je toliko stanovsko zavedno, da se ne da podkupiti ali kupiti, kakor to delajo vaši uskokci, ki prodajajo svoje prepričanje in izdajajo svoj stan na rovaš svojih stanovskih tovarišev.

Laž! „Slovenec“ piše: Nova podružnica „Slovenske zveze“. V nedeljo se je v Kamniku osnovala 6. podružnica „Slovenske zveze“. Dasi ni bilo skoraj nobene agitacije, vendar se nas je zbralo nad 30 učiteljev in učiteljev ter nekaj duhovnikov. — V resnici je bilo na shodu: 10 učiteljev, 12 učiteljic (nekaj takih, ki niso iz kamniškega okraja), 7 duhovnikov in 4 neučitelji. Torej 33 udeležencev! „Slovenec“ piše: nad 30 učiteljsva! Ali lažete na „katoliški“ podlagi? Je li to „za vero!“ kar poučarjate? Kje je praktično brezverstvo? To je vedno taktika „katoliških“ mož, da se z lažjo bore za vero in izkušajo z lažjo zmagati! Kako bo neki poročal katehetski list „Slovenski Učitelj“!

Štajerskemu učiteljsvu, ki bi se dvomilo o nepristranosti, verodostojnosti, poštenosti in značajnosti članarja v „Straži“ pod naslovom vesela znamenja, naj bere „Stražo“ št. 72., v kateri ščunjavjo klerikalni hujskači ljudstvo zoper izboljšanje gmojnega stanja učiteljsvu. Hinavci! Ali niste priznavali bede in potrebe izboljšanja gmojnega stanja učiteljsvu v onem svetohlinskem članku? Pač lahko ste napisali članek pod naslovom „Prodane duše“, ker najbrže ste si vzeli za tip onega „krščanskega“ učitelja, ki naj bi vam napisal že omenjeni članek!

Kranjske vesti.

—r— **Ljudsko šolstvo.** Stalno so nastavljeni; Jerica Zebre v Skaručini, Vera Tancig v Izlah, Ljudmila Abram v Križu pri Turnu, Leopoldina Kogej na Vojskem, Katarina Kobal-Valencič v Grahovem, Valentin Clemente v Nevljah, Ljudevit Mikulič v Črnomlju, Janko Polak za nadučitelja in Marija Polak za učiteljico v St. Vidu pri Zatičini, Viljem Tschinkel, Jan. Stalzer in V. Porubsky v Kočevju, Vincenc Brus v Matenji vasi, Jan. Gabrovšek za nadučitelja v Spodnjo Idrijo. Učno mesto na Koroški Beli se še enkrat razpiše za moške učne osebe. Upokojena sta nadučitelja Simon Punčuh v Šmarju pri Ljubljani in Florjan Rozman v Krškem. Četrta mestna deška ljudska šola v Ljubljani se ustanovi ob Dunajski cesti, Anton Germek se prestavi iz Komende v Krašnje. — Denarne nagrade iz imetja bivšega vrtnarskega društva dobe Jož. Perz, Maks Bajc in Jož. Gorišek, iz ustanove Fr. Metelka Andr. Škulj, Jan. Kojančič, Leopold Punčuh, Jož. Ažman, Mart. Matko in Fr. Štular. — Dalje sta imenovani: Ana Bantau za Belo cerkev, Marija Tome za Ribnico, Jožef Perz za Lienfeld, pl. Foedransperg v Dol. — V Palčah

se zgradi nova šola, na Dobrovi četrti proviziorni razred. — Začasno je upokojen nadučitelj Jan. Poznik.

—r— **Umrli** je v Dobropoljah 29. pret. m. definitivni učitelj Matej Peterlin. Bil je v Dobropoljah od jeseni. Prej je služboval na Studencu okraj Krško, kjer se ga je lotila navadna učiteljska bolezen — jetika ter se je prosil v Dobropolje, da bi si tu službo olajšal. Dasi jako slab, vendar ni hotel do 14 dni pred smrtjo opustiti službe. Lahna mu zemlja!

—r— **In suo nomine.** Kdor ni nalašč zamižal in vtaknil dveh prstov v uhlji, ta je moral večino videti in slišati. G. poročevalc štev. II., domislite se rok in glasov: „Vsi smo za to, vsi smo za to!“ — Le ne zavijati. Sicer Vam pa lahko vrnem milo za drago. Kdo pa je najel Vas, diktirati, kaj se sme in kaj se ne sme? Kaj menite, da sem jaz eden izmed onih, ki se boji nasilja in bom prej ponižno vprašal: „G. poročevalc štev. II., prosim, ali smem reči to in to?“ Ne! Tako daleč pa še nisimo in tudi ne bomo nikdar. Svoboda in prostost na vsako stran tudi v dejanju in ne samo v besedah. Če je g. c. kr. okraj. šol. nadzornik Ljudevit Stiasny Vam trn v peti, menite li, da mora biti potem tudi drugim? Ne! Ne bodite smešni in ne učite me premišljenosti. Dobro vem tudi jaz, kdaj mine uradni del okraj. učit. konferenc. Kar pa se govori potem, je že vseeno, ali se govori v sobi, kjer smo zborovali, ali pa ob polni mizi. Prostor v tem oziru je — nič. Domišljate me tudi izreka: „Eden za vse, vsi za enega!“ — Opozorite o priliki na drugi del tega izreka tudi „Okraj. učit. društvo za lit. okraj.“ Morda pa menite, da društvo nima drugih obveznosti, nego pobirati članarino? Vem tudi, kam pes tace moli, ko namigovate tako farizejski: „Ker je mož v resnici ves naš...“ To Vam ni prišlo od srea! Zakaj Vi ste utaknili vezir v nožnico. Kako se je Vam to posrečilo — ne vem. Vem pa, da sem Vam namignil, da bi ga deli doli, oziroma da bi ga dvignili, da Vam vidim v obraz. Tega niste hoteli in zaradi tega Vam tudi podrobneje ne odgovarjam. Sicer pa, čemu bi se prekljala? — Vi ne bodete izpreobrnil mene, jaz pa Vas ne; in zaradi tega od moje strani enkrat za vselej — basta! V Doléh pri Litiji, 3. dan meseca julija 1910. Janko Polák, nadučitelj. (Upamo, da bo sedaj te pravde konec.) Gospod Stiasny ima zaupnico, vse drugo je postranska reč! Na neko namigovanje, da je naš poročevalc (imenovan št. II.) v Litiji ali Smartnem. Naj torej nihče ne išče grešnika tam, kjer ga ni! — Op. uredn.)

—r— **Priznanje mestnemu ljublj. učiteljsvu.** V svoji zadnji redni seji dne 25. junija t. l. je c. kr. mestni šolski svet ljubljanski izrekel priznanico mestnemu nadučitelju Jakobu Dimniku za spretno vodstvo I. mestne deške ljudske šole in pa s. Kajetani Grajzarjevi, učiteljici v vnanji dekliški uršulinski šoli za prav dobre učne uspehe v tekočem šolskem letu.

—r— **Rojstvo pod šolskim katedrom.** Pretečeni četrtek je bilo v šoli v Banjaloki smeha kakor menda še nikoli: Bila je običajna kanonična vizitacija. Šol. postrežnica se je potrudila, da osnaži in očisti vse, vkolikor se da starina odrgniti. Vzlic temu je bilo zjutraj opaziti v razredu sledove krvi, kakor bi se bili ponočni prhutariji stekli. V prvem hipu so se ti znaki odstranili, ne vedoč, kaka zagonetka tiči za temi prizori. Med izpraševanjem pa zapazi gospod dekan pod katedrom ne prav simpatične živalce, ležeče na hrbiških in gibajoče z nežnimi nožicami kakor bi prosile pomoči v tujem gnezdecu, kamor jih je zanesla nesrečna usoda. Kdo naj spozna te stvarce, to nepričakovano rojstvo? Vse vprek je šel glas po šoli o tem srečnem dogodku, in nehoti smo se izpraševali, odkod ta dar in kdo ga nam je poklonil. Slednjič smo prišli vendar na čisto. Šola je namreč polna prijaznih ponočnih živalc, in nadučitelj je pred nekaj dnevi naprosil ježa, naj prevzame lov na kršitelje nočnega miru. A ta jež ni bil jež, bila je ježevka, ki je v noči od 3. na 4. julija osrečila šolo z novim zarodom šestih ježkov. Ta novica se je raznesla hitro po vasi in provzročila dokaj dovtipov. Gotovo je pa šola lahko ponosna na ta važen napredek, saj se bo s pomožnim rodom toliko uspešneje borila proti krutemu sovražniku sivolakega plemena, šolska kronika bo pa vedela s tem dnevom zapisati zopet važen dogodek v zgodovini klasičnih razmer!

Štajerske vesti.

—š— **Zahvala.** Podpisano šolsko vodstvo izpolnjuje prijetno dolžnost, da se na tem mestu prav presrečno zahvalja vsem onim p. t. rodoljubom, korporacijam ter društvom, ki so omogočili, da se je Stanko Vrazova šolska slavnost dne 29. junija t. l. v Središču tako sijajno obnesla. — Posebna zahvala gre slavnemu „Zgodovinskemu društvu“ v Mariboru za posojeno St. Vrazovo krasno sliko, šolskim sestram v Mariboru, ki so nam drage volje posodile primerne kostume, g. Val. Cajnku, veroučitelju mestne dekl. šole v Varaždinu, za blagohotno sodelovanje pri sestavljanju gled. igre (pomagal je s hrvaškimi besedilom), slavnemu predsedništvu „Slov. Matic“ v Ljubljani za iskren pozdrav in za obljubo, da vpošlje dečkom in deklicam, ki so si pridobili po-

sebnih zaslug za slavnost vsakemu po 1 knjigo. Zahvaljujemo se nadalje prav iskreno slav. županstvu našega trga za blagohotno posojene zastave, slav. ognjegasnemu društvu, ki je blagovoljno prevzel skrb za varnostno-policijske naredbe, zahvaljuje se gosp. Jelisavi Zadravčevi za hrvaški kostum in za ljubeznivost, da nam je preskrbela hrvaške zastave, zahvaljujemo se nač. kraj. šolsk. sveta, gosp. Kočevarju, za izdatni gmotni prispevek, zahvaljujemo se ključničarskemu mojstru, g. J. Kreutzu za krasno karbitno razsvetljavo (lastne konstrukcije!), zahvaljujemo se onim staršem, ki so pri živi sliki sodelujočim otrokom sami priskrbeli primerne, lepe kostume, zahvaljujemo se nadalje gg. trgovcem M. Robiču in N. Friedrichu, ki sta za slavnost podarila marsikako stvar, ki bi se sicer morala kupiti, zahvaljujemo se vsem milim gostom iz Ptuja in Sv. Bolfenka, ki so spomin slavnega pesnika St. Vraza počastili s svojo prisotnostjo. Končno se naj zahvaljujemo še tudi tukajšnjemu učitelju g. I. Najzarju, v katerem se je porodila ideja igrokaza, učiteljicam gđ. L. Kocmut in gđ. E. Unger za izdatno pomoč pri oskrbi vencev ter gg. Fr. Lukačiču in L. Muzeku za trud, ki sta ga imela pri blagajnici in s sprejemanjem gostov. — Vsem skupaj in vsakemu posebe prav iskrena zahvala! Kakor je zrl Stanko Vraz, ko je romal iz svojega Cerovca v Krapino in Zagreb, toli in tolikokrat Središče, tako smo gledali sedaj tudi mi, čestileci velikega pesnika, ob čarobni razsvetljavi in ob navdušenem petju St. Vraza na čast zloženega slavospeva sliko njegovo. — Šolsko vodstvo v Središču, dne 5. junija 1910.

—š— **Okrajna učiteljska konferenca za brežiški, kozjanski in sevnjski šolski okraj** se je vršila dne 22. junija v Vidmu*) Predsedoval ji je okr. šolski nadzornik in ravnatelj gosp. Gustav Vodusek. Potek konference je bil sledeči. Predsvednik opozarja v slovenskem jeziku na 80. cesarjev rojstni dan, slavi v lepih besedah vladarjeve zasluge posebno za šolstvo, pozove navzoče k izjavi vdanosti in spoštovanja do cesarja ter provzroči, da se odpošlje ta izjava brzojavnim potom pred Najvišji prestol; predlaga tudi brzojavni pozdrav gospodu c. kr. deželnemu šolskemu nadzorniku Petru Končniku. Na to se spominja umrlih učiteljskih oseb: Andreja Šketa, Pavla Lorberka in Marije Dernačeve. Konstatiranje navzočnosti se je vršilo nemški. To menda je dalo pogum trem učiteljem in enemu učitelju iz brežiškega ter eni učiteljici iz kozjanskega okraja, da so „hialali“. Če se ne poboljšajo, pridejo prihodnjič imenoma v poročilo. — Na to je podal gosp. predsednik svoje nadzorniško poročilo (bilo je nemško). Takrat se je oziral večinoma na metodo pri posameznih učnih predmetih. Kdor čita ta poročilo v zapisnikih okrajnih učiteljskih konferenc, ta kmalu uvidi, da niso to fraze, ki imajo namen slepiti, ampak da so plod treznega razmišljanja na podlagi najnovejših pridobitev v didaktiki in metodiki. In taka poročila človek z užitkom posluša. — O vprašanju „Kako se doseže in ohrani složno delovanje učiteljsva večrazrednih šol?“ je med splošnim odobravanjem poročal tov. S. Gajšek-Dobova. Tov. Blaž Tominc je razlagal vprašanje „Kako se naj obravnava prirodoznanstvo, da bo koristilo tuokrajnemu kmetijstvu?“ v občo zadovoljstvo. Glavni poročevalc o izpremembi normalnih učnih načrtov tov. Ivan Knapič nam je prečital iz svojega jako obširnega referata učni načrt za šestrazrednico. Njegovo trudopolno delo so navzoči istotako pohvalili. Tuintam šaljivo ter osoljeno je bilo tov. Ivana Krajnika poročilo k podrobnim učnim načrtom iz ustavnostva in ljudski šoli; tudi njegovo delo je našlo priznanje. — Po poročilih knjižničarjev in po volitvah stalnih odborov so se obravnavali samostalni predlogi. Važen je bil oni, ki ga je stavil in utemeljeval tov. Josip Mešiček, namreč da bodi poslovni jezik uradnih učiteljskih konferenc slovenski in da se slovenski pišejo tudi tozadevni zapisniki. Ta predlog je bil sprejet z velikim navdušenjem; proti je glasovala le Pavla Schuitnikova iz Brežic. Naj bi šolske oblasti poskrbele, da bi se ji ne bilo treba več jeziti med Slovenci. Končno zahvaljuje gospod predsednik vse, ki so sodelovali pri konferenci, in predsednik namestnik tov. Mešiček pa zahvali gosp. predsedniku za njegovo spretnost in prijaznost. — Kakšen pa je bil celoten vtisk tega zborovanja? Reči se mora, da jako ugoden. Le dve točki je obravnaval gospod predsednik nemški, drugo vse je bilo slovensko. In to je ravno, kar je zbudilo našo zaupljivost, kar je vzvalo naša srca z osebo nadzornikovo še tesneje, kakor je bilo to dosedaj. Zakaj se nekateri tega tako boje? Saj je vendar znano, da se le s prijaznostjo in odkritosrčnim približevanjem pridobi zvestoba in zaupanje, ki utrjuje in navdušuje ne le posameznika, ampak stori trdne cele sloje, je podpora vsi človeški organizaciji. Torej naprej po tej poti!

—š— **Iz Gotovelj** poročajo: Tukaj je utonil učencev prvega razreda Karel Jordan. Zvečer je nesel koso koscem na travnik. Na brvi pri tvornici se mu je najbrž kosa zapletla v drevesne veje ter ga je potegnila vznak v vodo. Škoda dečka, bil je priden otrok in dober učencev.

*) Zadnjič smo priobčili kratko, danes objavljamo daljše poročilo.

Uredn.

—š— **Šolski obisk na Sp. Štajerskem.**

Po letnem glavnem poročilu o stanju šolstva na Štajerskem ni obiskovalo 1908. l. 3055 šoloobveznih in za pouk sposobnih otrok nobene šole in so bili brez vsakega pouka. Najvišji odstotek takih otrok je bil baš v slovenskih okrajih, in sicer izkazuje Sevnica 20-6%, Gornji grad 14%, Konjice 7-3%, Kozje 7%, Brežice 7-4%, Slovenjgradec 6-3%, Laško 5-1%, Maribor 4-3%, Celje 3%. Šolske oblasti so sedaj uvedle obširno preiskavo po vzrokih. Ti so pač največkrat v zaslepljenosti ljudstva in sovražstvu do šole in učiteljstva, ki ga goji duhovščina na vse kriplje.

—š— **Iz Zidanega mosta.** Dne 15. pret. m. se je vršila na Zidanem mostu uradna okrajna učiteljska konferenca. V začetku konference je nazdravil g. c. kr. šol. nadzornik in ravnatelj G. Vodusek presvetlemu cesarju ob njegovi 80-letnici v slovenskem jeziku. Uradni značaj konference je bil vobče še precej nemški, vendar je kazalo vse, da plovemo v novi struji — novim smotrom nasproti! Tovariši referentje Gnuš — o pazljivosti in duševni utrjenosti — Adolf Pacher — o potrebi učenja na pamet — in seveda naš priznani humorist Blaž Jurko o obiteljskih večerih, so v duhovitih besedah ob polnem priznanju navzočih rešili svoje naloge. V čast slovenskemu učiteljsvu se mora priznati, da so bili vsi referati sestavljeni v materinščini — v slovensčini. In ko je popoldan stavil tov. Gnuš predlog, da bodi odslej uradni jezik uradnih konferenc, domačih in nadzorstvenih, slovenski, je nastal plosk in krik, ki je živo pričal o narodni zavednosti učiteljstva. Gospod nadzornik nam je vradoščen obljubil te naše narodne in seveda po sedanjih razmerah tudi opravilne želje pri c. kr. deželnem šolskem svetu priporočati! Toletna uradna konferenca je gotovo bila sigurno zadoščenje vsemu laškemu učiteljsvu, da se bodo tudi njemu vremena zjasnila! Da se s stavljenim predlogom niso ujemale 4 učiteljice, ki so prišle iz znanih nemških ljubljanskih klosterskih zavodov, se pač ni čuditi! Kaj bi se tudi več nadejali! — Pri obedu nas je združila znana narodna Juvančičeva gostilna skoro polnoštevilno, za kar ji gotovo gre tudi prisluzeno priznanje. Bili smo ene misli, enih idej, vsi vneti za resnični napredek našega naroda. Vsi gojimo najlepše upe, da bodo v prihodnjič naše konference že popolnoma slovenske. Živeli!

—š— **Slovenost Vrazove stoletnice** se bo obhajala — kakor je zdaj sklenjeno — nepreklicno dne 21. avgusta t. l. v Cerovcu.

—š— **Iz deželnega šolskega sveta.** Imenovana sta za nadučitelja pri Sv. Lenartu nad Laškim trgov nadučitelj pri Sv. Duhu v Halozah Fran. Segula in v Šmartnem na Poh. def. učitelj v Rajhenburgu Peter Jankovič; definitivno sta nameščena v Sp. Poljskavi učiteljica v Prihovi Marija Goričan in Škalah suplet istotam Ferd. Pokeržnik. Za okr. pomožnega učitelja v Gröbmingu je imenovan šolski vodja v Razboru Avgust Cajnko. Za učiteljico ročnih del v Slov. Bistrici (mesto) je imenovana šolska vrtnarica Marija Straub.

—š— **Odlikovanje.** Upokojeni ljudskošolski ravnatelj I. Ferš v Mariboru je bil odlikovan z zlatim križcem za zasuge, ki si jih je pridobil kot učitelj.

Tržaške vesti.

—t— **Kolegi in kolegije.** Prejeli smo: Mislila sem, da nikdar več ne primem za pisateljsko pero, saj sem bila tudi jaz med onimi nesrečnicami, ki se jim od daleč pozna, da ga niso vajene sukati. No, človek obrača, Bog pa obrne. Ker se ni nobena oglasila, moram jaz seči po peresu, da branim svoje kolege. Moram izjaviti v svojem in v imenu svojih tovarišev, da nihče ne govori v našem imenu, kdor očita našim kolegom nekakšno nekoligialnost. Kdor tako govori, govori samo v svojem lastnem imenu. Res je tudi, da prošnja za zenačenje plač, kvinkvenij itd. leži že drugo leto na magistratu in čaka rešitve, oziroma odgovora. Sliši se tudi, da odgovor dobimo morda v kratkem. Naši kolegi na Tržaškem so bili vsekdar na naši strani in nam v pomoč, ako smo kaj zahtevali. Sedaj pa par besed na adresu onih tovarišev, ki so poslali dopis o tej stvari v predzadnji in zadnji list „Tovariša“. Kako naj si tolmačimo oni stavek v predzadnjem „Tovarišu“, da „učitelj poučuje morda krajši čas, a nikakor ne — manj“? Glede onih „treh ur več“, od katerih je ostala po računu naših kolegov le ena, dostavljam, da je to sedaj res tako, dokler bo namreč plača učiteljic nižja kot učiteljev, in sicer zaradi tega, ker v nižje deške razrede nastavljajo iz ekonomskih ozirov rajši učiteljice, in naši kolegi so računali povprečno. Kakor hitro se pa nam izenačijo plače, nastavijo v deške razrede učitelje in dokler se ne uvedejo posebne učiteljice ročnih del, bo pa le res, da učiteljica v II. dekliškem razredu ima eno uro več pouka, nego učitelj v II. deškem razredu, v III. razredu tri ure več, v IV. razredu dve uri več in v V. razredu eno uro več, kakor je tudi sedaj, ako v zamemo za merilo edino le učiteljica in učiteljico, ki poučujeta v istem razredu, na isti stopnji in po enako-razrednih šolah. I. S.